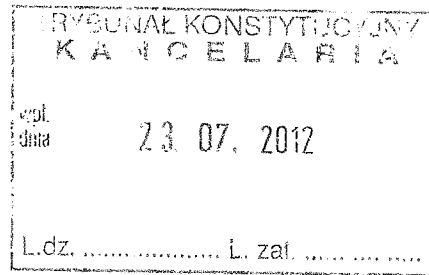

PG VIII TK 35/11

(SK 8/11)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną W T o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zmianami) w zakresie, w jakim uniemożliwia osobom, ukaranym prawomocnymi orzeczeniami sądów dyscyplinarnych w Polskim Związku Łowieckim karami innymi niż wydalenie ze Związku, dochodzenie swych praw przed sądami powszechnymi – z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

- na podstawie art. 33 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zmianami) –

przedstawiam następujące stanowisko dodatkowe:

przepis art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zmianami) w zakresie, w jakim nie zawiera unormowań przyznających prawo zaskarżenia do sądu

ostatecznych decyzji organów dyscyplinarnych Polskiego Związku Łowieckiego, rozstrzygających o prawach i obowiązkach członków – innych niż orzekające o utracie członkostwa w Polskim Związku Łowieckim – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

W dniu 18 czerwca 2012 r. Prezes Trybunału Konstytucyjnego zwrócił się do Prokuratora Generalnego o przedstawienie dodatkowego stanowiska w toczącym się przed Trybunałem postępowaniem z połączonych skarg konstytucyjnych A W oraz W T. Obie skargi konstytucyjne zmierzają do stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności przepisu art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

Skarga konstytucyjna sporządzona przez pełnomocnika W T została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Orzeczeniem z dnia maja 2008 r. Okręgowy Sąd Łowiecki w B uznał Skarżącego winnym tego, że w dniu marca 2007 r. złożył do Prokuratury Rejonowej zawiadomienie o przestępstwie popełnionym przez członków Zarządu Koła Łowieckiego, a następnie złożył skargi do Ministra Sprawiedliwości oraz do Prokuratora Okręgowego w L, to jest przewinienia łowieckiego określonego w art. 137 ust. 1 pkt 2 i 4 Statutu PZŁ. Orzeczeniem z dnia listopada 2008 r. Główny Sąd Łowiecki utrzymał w mocy powyższe orzeczenie Okręgowego Sądu Łowieckiego.

Postanowieniem z dnia kwietnia 2010 r. Sąd Okręgowy w L Wydział Cywilny odrzucił pozew W T o uchylenie orzeczenia

Okręgowego Sądu Łowieckiego oraz orzeczenia Głównego Sądu Łowieckiego. Postanowieniem z dnia czerwca 2010 r. Sąd Apelacyjny w L Wydział Cywilny oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w L

Zdaniem Skarżącego, zakwestionowany przepis art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego narusza prawo do sądu oraz zakaz zamykania obywatelowi dostępu do drogi sądowej (art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP) poprzez wyłączenie możliwości zainicjowania kontroli sądowej ostatecznych rozstrzygnięć organów dyscyplinarnych PZŁ orzekających inne kary niż kara wykluczenia ze Związku.

Ocena poglądów prawnych i zarzutów przedstawionych w skardze konstytucyjnej W T przedstawia się następująco.

Jak wywiedziono w stanowisku Prokuratora Generalnego z dnia 14 września 2011 r., przedstawionym w związku ze skargą konstytucyjną A W , Polski Związek Łowiecki jest organizacją o charakterze monopolistycznym, przynależność do której jest warunkiem koniecznym do legalnego wykonywania polowania przez obywateli polskich. Powyższa okoliczność obliguje ustawodawcę do precyzyjnego i kompletnego określenia struktury organizacyjnej i kompetencji władz PZŁ, w szczególności w zakresie wzajemnych relacji tychże władz i członków Związku.

Szczególnej wagi nabiera powyższy wymóg odnośnie unormowań zawartych w ustawie – Prawo łowieckie, dotyczących postępowania dyscyplinarnego prowadzonego wobec członków Związku przez organy dyscyplinarne PZŁ, co wiąże się z faktem, że postępowanie takie jest postępowaniem represyjnym, w rozumieniu orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Tymczasem, jak podkreślono we wspomnianym stanowisku z dnia 14 września 2011 r., ustawowe regulacje dotyczące dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego mają charakter szcątkowy i nie spełniają żadnych standardów wymaganych dla postępowań represyjnych.

Tym samym, należałoby odnotować, że zarzuty zawarte w analizowanej skardze konstytucyjnej dotyczą, w znacznej mierze, treści, których w ustawie – Prawo łowieckie nie unormowano. Jednakże, w świetle poglądów doktryny i utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (przytoczonych w stanowisku z dnia 14 września 2011 r.), zarzut niekonstytucyjności w postępowaniu przed Trybunałem może dotyczyć zarówno tego, co ustawodawca w danym akcie unormował, jak i tego, co w akcie tym pomiął, choć, postępując zgodnie z Konstytucją, powinien był unormować. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, prowadzi to do wniosku, że o ile parlamentowi przysługuje bardzo szerokie pole decyzji, jakie materie wybrać dla normowania w drodze stanowionego przez siebie prawa, to skoro decyzja taka zostanie już podjęta, regulacja danej materii musi zostać dokonana przy poszanowaniu wymagań konstytucyjnych (por. wyrok, wydany w pełnym składzie Trybunału, z dnia 24 października 2001 r., sygn. SK 22/01, OTK ZU Nr 7/2001, poz. 216, s. 1092 oraz powołane tam orzecznictwo).

W tym miejscu należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie w pełni zachowują aktualność wywody zawarte w stanowisku Prokuratora Generalnego z dnia 14 września 2011 r., sprowadzające się do tego, iż oceniana ustawa – Prawo łowieckie nie zawiera żadnych regulacji ustanawiających, komu i za jakie czyny grozi odpowiedzialność dyscyplinarna przed łowieckim sądem dyscyplinarnym. Regulacje takie zawiera natomiast Statut Polskiego Związku Łowieckiego, przy czym cechuje je, w znacznej mierze, blankietowość i niedookreśloność.

Aktualna pozostaje również konstatacja, że omawiana ustawa nie zawiera żadnej regulacji określającej sankcje grożące za dopuszczenie się deliktu dyscyplinarnego, a ustawodawca, w sposób niedopuszczalny, scedował swe kompetencje w tym zakresie na PZŁ, zezwalając na określenie owych sankcji w Statucie Związku (art. 32 ust. 4 pkt 11 Prawa łowieckiego).

W pełni należałoby również podtrzymać wysoce krytyczne uwagi, zawarte w stanowisku z dnia 14 września 2011 r., dotyczące pominięcia w Prawie łowieckim problematyki domniemania niewinności, zagwarantowania obwinionemu prawa do obrony (w tym prawa do skorzystania z profesjonalnego obrońcy) oraz słabej pozycji, jaką nadano w PZŁ dyscyplinarnym sądom łowieckim, a w szczególności, podlegającym odwołaniu w każdym czasie, sędziom sądów łowieckich.

Reasumując tę część wywodów, zawartych w stanowisku Prokuratora Generalnego z dnia 14 września 2011 r. i podtrzymanych w niniejszym stanowisku dodatkowym, należy stwierdzić, że ustawa – Prawo łowieckie przesądziła o przyjęciu modelu postępowania dyscyplinarnego pozostawionego wyłącznej gestii PZŁ, bez jakichkolwiek gwarancji ustawowych dla osób poddanych temu postępowaniu oraz wymaganej przez standardy konstytucyjne kontroli zewnętrznej tegoż postępowania. Unormowania analizowanej ustawy nie respektują zasady *nullum crimen nulla poena sine lege* (w tym zasady określoności przepisów penalnych), prawa do obrony i zasady domniemania niewinności. Przepisy Statutu PZŁ, mające, jak mogłoby się wydawać, wypełnić lukę wynikającą z pominięcia prawodawczego w powyższym zakresie, jedynie potwierdzają negatywną ocenę przyjętego modelu postępowania dyscyplinarnego i nie chronią osób poddanych temu postępowaniu przed ewentualną dowolnością i arbitralnością rozstrzygnięć sądów dyscyplinarnych, a rozstrzygnięcia te podejmowane są przez osoby (sędziów dyscyplinarnych), które w każdym czasie mogą być odwołane ze swego stanowiska przez władze Związku. Biorąc powyższe pod uwagę, wobec faktu, że obowiązujący model łowieckiego postępowania dyscyplinarnego nie spełnia żadnego z omawianych standardów postępowań represyjnych, szczególnego znaczenia nabiera problematyka zapewnienia właściwej kontroli sądowej rozstrzygnięć podjętych w tym postępowaniu.

Zakwestionowany w analizowanej skardze konstytucyjnej przepis art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego odnosi się do wszystkich przypadków utraty członkostwa w PZŁ oraz utraty członkostwa w kole łowieckim. Jak już wspomniano, pełnomocnik W T zaskarżył ten przepis w zakresie odnoszącym się do dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego, a konkretnie – w zakresie wyłączającym prawo członka Związku, ukaranego karą inną niż pociągającą za sobą utratę członkostwa w Związku (§ 21 Statutu PZŁ), do wniesienia odwołania do sądu. Innymi słowy, niezgodność zakwestionowanego przepisu z powołanymi wzorcami kontroli należałoby sprowadzić do ograniczenia prawa do sądu ukaranego karą dyscyplinarną do sytuacji, gdy prawo do zaskarżenia orzeczenia sądu dyscyplinarnego przysługuje jedynie w przypadku wymierzenia temuż ukaranemu najsurowszej kary dyscyplinarnej, polegającej na wykluczeniu ze Związku orzeczeniem łowieckiego sądu dyscyplinarnego.

Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie zwracał uwagę na niedopuszczalność ograniczenia możliwości odwołania do sądu od orzeczenia dyscyplinarnego do sytuacji, gdy w postępowaniu dyscyplinarnym orzeczono najsurowszą karę przewidzianą w takim postępowaniu, sprowadzającą się najczęściej do utraty prawa wykonywania zawodu. Zdaniem Trybunału, w każdej sprawie dyscyplinarnej, która była przedmiotem rozstrzygnięcia w pozasądowym postępowaniu dyscyplinarnym, ustawodawca musi zapewnić prawo do wszczęcia sądowej kontroli postępowania dyscyplinarnego i zapadłego w jego wyniku orzeczenia (por. wyroki: z dnia 29 czerwca 2010 r., sygn. P 28/09, OTK ZU Nr 5/A/2010, poz. 52, s. 762 oraz powołane tam orzecznictwo, jak również z dnia 11 września 2001, sygn. SK 17/00, OTK ZU Nr 6/2001, poz. 165, s. 882).

Innymi słowy, w kontekście przytoczonego wyżej orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, ograniczenie prawa do sądu członka PZŁ ukaranego w postępowaniu dyscyplinarnym, po wyczerpaniu drogi

wewnątrzorganizacyjnej, polegające na wyłączeniu możliwości wniesienia przez niego odwołania do sądu w przypadku ukarania inną karą dyscyplinarną niż kara pociągająca za sobą utratę członkostwa w Związku, należy uznać za niedopuszczalne.

Kary nakładane w omawianym łowieckim postępowaniu dyscyplinarnym na członka Związku, jak wywiedziono w uzasadnieniu stanowiska Prokuratora Generalnego z dnia 14 września 2011 r., dotyczą zarówno ograniczenia lub całkowitego wyłączenia możliwości wykonywania przez niego polowania, jak również sfery majątkowej (zobowiązanie do naprawienia wyrządzonej szkody) oraz sfery dobrego imienia i czci ukaranego (zarządzenie ogłoszenia prawomocnego orzeczenia w miesięczniku „Łowiec Polski” lub łowieckich pismach regionalnych, na koszt ukaranego). Nadto, każda kara, a więc również kara wymierzona w łowieckim postępowaniu dyscyplinarnym, w mniejszym lub większym zakresie, stygmatyzuje ukaranego. Niewątpliwie wszystkie te sytuacje spełniają zakresione w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wymogi, aby uznać je za „sprawę”, w której konieczne jest rozstrzygnięcie sądu o prawach danego podmiotu. Tym samym, wyłączenie konstytucyjnego prawa do sądu ukaranego członka Związku, w omawianym zakresie, należy uznać za niedopuszczalne.

W pełni zachowują aktualność poglądy prawne i wywody Prokuratora Generalnego dotyczące naruszenia prawa do sądu (art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej) w Prawie łowieckim, w obowiązującym stanie prawnym, zawarte w przywoływanym już wielokrotnie stanowisku z dnia 14 września 2011 r., wsparte powołanym tam orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego oraz poglądami doktryny.

Podobnie, należy podtrzymać poglądy prawne i wywody, zawarte we wspomnianym stanowisku, odnośnie naruszenia przez analizowane unormowanie Prawa łowieckiego zakazu zamykania jednostce drogi sądowej (art. 77 ust. 2 Konstytucji RP). W szczególności, należy ponownie podkreślić, że

łowieckie postępowanie dyscyplinarne wkracza w sferę konstytucyjnie chronionych praw i wolności członków Związku, takich jak ich prawa majątkowe, cześć i dobre imię, a niekiedy również (jak w sprawie stanowiącej podstawę wniesienia omawianej skargi konstytucyjnej) w wolność wyrażania przez nich swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Tym samym, członkowie PZŁ, poddani postępowaniu dyscyplinarnemu, muszą mieć zagwarantowaną w ustawie możliwość dochodzenia przed sądem tychże praw i wolności, w razie ich naruszenia.

W końcu, analizując unormowania ustawy – Prawo łowieckie, nie można tracić z pola widzenia faktu, iż PZŁ jest organizacją monopolistyczną w zakresie uprawiania łowiectwa i, jak już wspomniano, możliwość wykonywania polowania przez obywatela polskiego bezwzględnie uwarunkowana jest przynależnością do Związku. Brak przynależności do PZŁ uniemożliwia wykonywania polowania nawet we własnym lesie lub na polu (przez osobę, której własność ten las lub pole stanowi).

Biorąc powyższe pod uwagę, należy uznać, że zakwestionowane przez pełnomocnika W T unormowanie koliduje z konstytucyjnym prawem do sądu oraz z zakazem zamykania drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw konstytucyjnych. Tym samym, przepis art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego – w zakresie, w jakim wyłącza prawo członka Polskiego Związku Łowieckiego, ukaranego, w wyniku ostatecznego rozstrzygnięcia dyscyplinarnego sądu łowieckiego, karą inną niż pociągająca za sobą utratę członkostwa w Związku, do wniesienia odwołania do sądu – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 ustawy zasadniczej.

Z tych wszystkich względów, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratura Generalna
Robert Abramciak
Zadanie Prokuratury Generalnej